

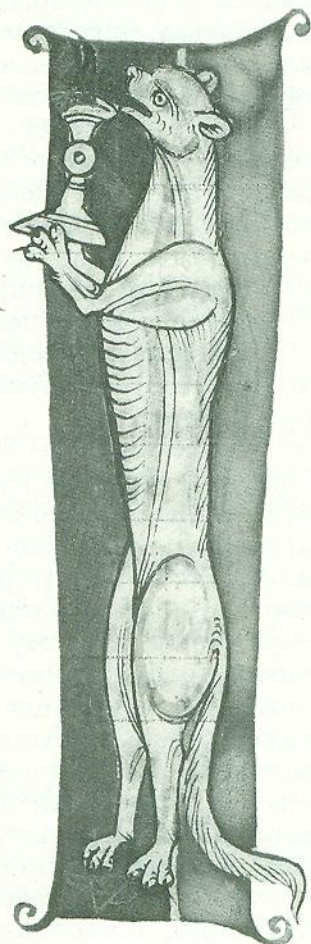
I Про любов

Правив колись Помпей, дуже багатий і могутній. Він мав єдину красуню доньку, яку так ніжно любив, що приставив до неї охорону – п'ятьох лицарів, щоби під страхом тяжкої кари пильнували її від усякої напасті. Отож збройні лицарі денно і нічно ту дівчину стерегли, ще й перед дверми її покою палаючий світильник приладнали – щоб до неї поночі хтось не прокрався, коли, бува, задрімають чи зазиваються. Була в них і гавкуча собачка, що мала будити їх своїм гавкотом.

Отак ніжно ту дівчину плекано; вона ж прагнула побачити світу. Одного разу вона виглянула надвір, і саме тоді надійшов якийсь князь, котрий, кинувши на дівчину безсоромним оком, одразу в неї закохався, адже була прегарна і всім милувала зір; до того ж, була єдиною царською дочкою, якій по смерті батька належало успадкувати царство. Багато наобіцяв той князь царівні, щоби домогтися її згоди; вона ж повірила обіцянкам – і погодилася. Уночі встала, маленьку собачку вбила, світильник загасила і втекла з князем.

Вранці кинулися шукати, де поділася царівна. А був тоді при палаці правителя хоробрий витязь, який завше боровся за царське право. Коли почув, що донька отак вітця зневажила, що духу помчав їй навздогін. Уздрівши витязя, що наспіває при повній зброї, князь став із ним до герцю. Але витязь узяв гору, стяв князеві голову і повернув дівчину до палацу. Проте вона ще довго не з'являлася перед очі батькові, а все стогнала та зітхала. Почув це один мудрець, що був при царському дворі. Він завжди виступав посередником між підданими й царем, тож і цього разу, зжалившись над дівчиною, помирих її з батьком.

Царівну пошлюбили із вельми знатним мужем, і з тієї нагоди вона одержала від батька різні дарунки. Найперше отримала від нього квітчасту одіж, усю ви-

гаптувану, а на ній написано: «Я тобі простив: більше так не роби». Дістала від царя і золотий вінець, на якому було вирізьблено: «Твоя гідність – від мене». А від свого оборонця одержала перстень із таким написом: «Я полюбив тебе: навчися і ти любити». Від мудреця-посередника отримала ще один перстень, де було вирізьблено: «Що я вчинив? Наскільки велике? Навіщо?» Від царського сина – також перстень, надписаний: «Благородна еси: благородства свого не зневажай». Від кровного брата – ще один перстень, на якому було написано: «Підійди, не бійся! Я – брат твій». А від нареченого – золоту печатку, яка підтверджувала, що до неї переходить його спадщина, і був на тій печаті напис: «Тепер ти пошлюблена: більше не гріши». Одержавши ті дари, дівчина берегла їх, доки було її життя; усіма люблена, вона в мирі скінчила дні свої.

Найдорожчі, той цар – Отець небесний, який страстями Сина свого зволив нас із пащі диявола. Він – цар над царями і владар над владарями. Второзаконня, глава XXXII: «Хіба ж не отець твій – той, хто володіє тобою, хто вчинив і сотворив тебе?»¹ Єдина донька – то розумна душа, яку доручено стерегти п'ятьом лицарям, тобто п'ятьом чуттям, озброєним чеснотами, що їх набуває людина у хрещенні. Ці чуття – зір, слух та інші – мають стерегти душу від диявола, світу і плоті. Палаючий світильник – воля, в усьому покірна Богові, яка завше мусить палати в добрих ділах, щоб не миритися з гріхом. Маленька гавкуча собачка – совість, яка має противитися гріхам.

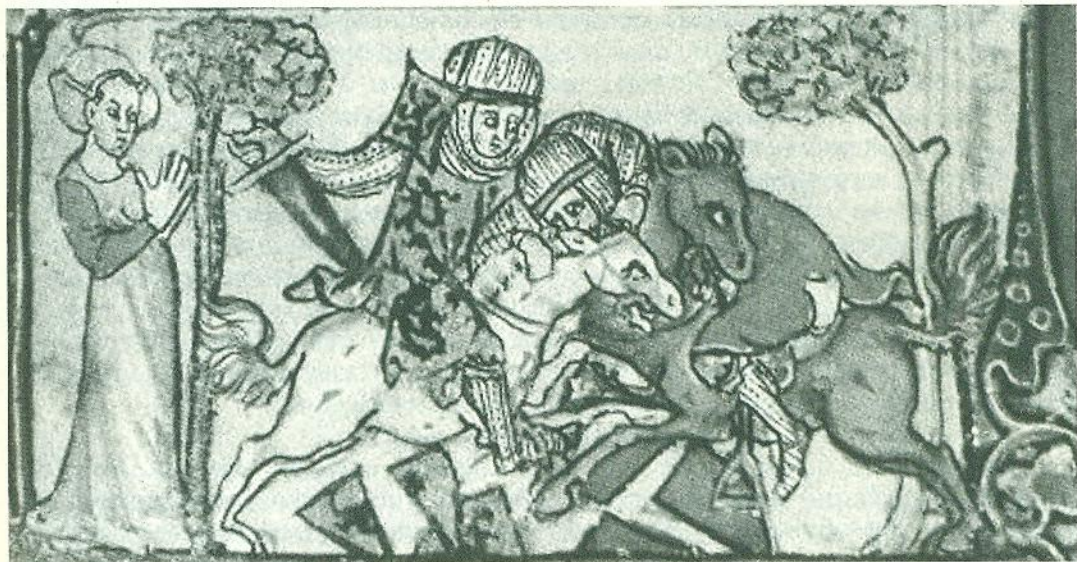
Проте – о, горе! – душа, бажаючи надивитися світу, часто виходить назовні – щоразу, як чинить всупереч божественній настанові; тоді вона з власної волі стає здобиччю князя, тобто пекельного викрадача. Гасне світильник добрих діл, гине собачка совісті, а душа в темряві гріха йде услід за дияволом. Коли про це чує наш витязь, тобто Бог (адже «немає іншого, хто бився б за нас, окрім Тебе, наш Боже»²), одразу стає на проу з дияволом і повертає душу до палацу небесного царства.

Мудрець-посередник – Христос, як мовить апостол у Першому посланні до Тимотея, глава II: «Один Бог – посередник між Богом та людьми – чоловік Ісус Христос»³.

Царський син – Христос; про це – Псалмопівець: «Син мій еси» і далі⁴. Брат наш – Христос (Буття, глава XXXVII: «Він брат нам»⁵). Наречений наш – Христос, за словами Осії, глава II: «Заручуся з тобою вірністю»⁶; і знову: «Ти мені наречений крові»⁷. Він примирює нас із небесним Отцем і закликає до миру, «Він-бо наш мир, що вчинив із двох одне» – Послання до Ефесян⁸. Від Нього отримуємо згадані дарунки.

Найперше одержу – тобто його пречесну шкіру, достоту квітчасту, бо гаптовану бичуваннями, кров'ю, синцями та різними ранами. На ній ви-гаптовано не що інше, як оце: «Я тобі простив: більше не чини зла». «Йди», каже Господь, «і більше не гріши»⁹. Це – одіж Йосифова, змочена кров'ю козеняти – Буття, глава XXXVII¹⁰. Христос – наш цар – дав нам преславний вінець, коли зволив заради нас увінчатися; і справді, знаходимо на тому вінці слова: «Твоя гідність – від мене». От і Йоан у главі XIX пише про нього: «Ісус вийшов, несучи вінець із терну»¹¹.

Христос – також наш оборонець, який дав нам перстень, себто рану на правій руці, й на правду можемо углядіти, що там написано: «Я полюбив тебе:

навчися і ти любити». Одкровення, глава перша: «Полюбив нас і обмив нас від гріхів наших кров'ю своєю»¹².

Христос – наш посередник – дав нам ще один перстень, себто рану на лівій руці, де бачимо напис: «Що я вчинив? Наскільки велике? Навіщо?». Що вчинив? – «Умалив самого себе, прийнявши вигляд раба»¹³. Наскільки велике? – Бога зробив людиною. Чому? – Щоб відкупити пропашу людину. Про ці три речі – Захарія, глава XIV: «Що це за рани на твоїх руках? То відкаже: Побито мене в домі тих, хто любить мене»¹⁴.

Христос – наш брат і син царя вічності – дав нам і третій перстень, тобто рану на правій ступні. Що ж там, як не оце: «Благородна еси: благородства свого не зневажай»? Подібно ж Христос є нашим кровним братом; Він дав нам четвертий перстень, себто рану на лівій ступні, й на тому персні написано: «Підійди, не бійся! Я – брат твій».

Христос – наш наречений, який дав нам печать, котра підтверджує, що до нас перейшла Його спадщина – себто рану в боці своєму, що її пробито задля великої любові, якою Він тебе полюбив. Що ж там, як не оце: «Тепер ти пошлалюблена зі мною через милосердя: більше не гріши?»

Стараймося ж, найдорожчі, берегти ці дари в такій чистоті, щоб ми могли повторити оте Матееве: «Пане, ти дав мені п'ять талантів...»¹⁵. Отоді вже напевне царюватимемо в лоні небес, сподобившись цього від Господа.

II

Про милосердя й допомогу рідним

Правив колись Тит, і запровадив закон, щоб діти під страхом смерті утримували своїх батьків. Було ж собі двоє братів, від одного батька. Один брат мав сина. Уздрів той син, що його стрий бідує, і відразу, згідно з законом, став

його утримувати; а що чинив це проти батьківської волі, то батько прогнав його від себе. Поза тим, син і далі утримував свого бідака-стрия, даючи йому все, чого той потребував. Згодом стрий розбагатів, а почав бідувати батько. Побачивши це, син узявся й батька утримувати – наперекір забороні стрія. Тож і стрий прогнав його від себе, кажучи: «Дорогенький, пам'ятаєш, як я колись бідував, а ти супроти батьківської волі спомагав мене у всякій потребі? Тому я прийняв тебе, як сина, і зробив своїм спадкоємцем. Невдячний син спадку не здобуде, а здобуде його названий син. А що ти виявився невдячним, бо наперекір моєму наказові утримував батька, то й не одержиш від мене спадщини». Син же відповів своєму стрієві: «Нікого не можна карати за те, що він кориться приписові й повелінню закону; а нам і природний закон, і закон Писання велить спомагати батьків у потребі й насамперед їх шанувати. Отож не по праву вчиниш, позбавивши мене спадщини».

Найдорожчі, двоє братів – то Син Божий і світ, які обидва походять від небесного Отця: Син – через породження, світ – через сотворення. Між ними споконвіку був і є розбрат, і то такий великий, що коли хтось є другом одному, то стає недругом іншому, згідно з Яковом, глава IV: «Хто хоче бути світові другом, той недругом Божим стається»¹. Отой син-одинак – це кожен християнин, який є сином Христа, бо тримається Його через свою віру. Тому, якщо хочемо бути дітьми Божими, не маємо догоджати світові гординою, захланністю й таким подібним; якщо ж супротивне чинитимемо, то напевне будемо позбавлені Христового товариства й утратимо небесну спадщину. Захочемо догоджати Христові благочестивими ділами – світ нас зненавидить; але краще бути ненависними світові, аніж небесної спадщини позбутися.

III Справедливий суд

Правив колись один цар, і видав він закон, щоб усяку жону, яка свого мужа зрадить, безжально скидати з високої кручі. Трапилось, що зрадила жінка свого чоловіка, і за тим законом її одразу скинуто з високої кручі. Але якось так м'яко вона упала, що зосталася геть неушкодженою. Повели її знову до суду. Побачивши, що жінка жива, суддя виніс вирок: ще раз її скинути, аби померла. А вона тоді каже: «Пане, коли таке вчините, то буде не по закону, бо закон каже, що не вільно по раз другий за одне злочинство карати. Я лишень раз чоловіка зрадила, то один раз мене скинуто;